

การจัดการศึกษาในรูปแบบ On-Site Online และ OnDemand ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

Educational management in the form of On-Site, Online and OnDemand of Learning Institute for Everyone

ศุภกร ครูการเกษตร (Suphakorn Kurukankaset)^{1*} ภูมิใจ ไร่ดี (Phoomjai Raidee)*

วิเชียร วชิรเสรีชัย (Wichean Vachiraserechai)*

(Received: July 15, 2024; Revised: January 7, 2025; Accepted: January 11, 2025)

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาในรูปแบบ On-Site Online และ OnDemand ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน” เป็นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ผู้เรียนสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตและประกอบการชุมชนของตนเองได้ เป็นไปตามระบบการเรียนของหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตได้เปิดดำเนินการจัดการศึกษา ณ ศูนย์บริการการศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ซึ่งให้นักศึกษาเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับอาจารย์ประจำวิชา โดยการฟังบรรยายผ่านสื่อออนไลน์ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online และตามความต้องการของนักศึกษา (OnDemand) และเรียนรู้ภาคปฏิบัติกับอาจารย์ประจำ ศบศ./อาจารย์ที่ปรึกษา โดยพบกลุ่มในพื้นที่เรียนรู้ ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online เพื่อทำกิจกรรมวิชา ปฏิบัติโครงการ/ฝึกประสบการณ์ภาคสนาม การจัดการศึกษาที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของอาจารย์ประจำวิชา รวมถึงการใช้ประโยชน์จากสื่อของอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจ ในเนื้อหาสาระสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน เพราะผู้เรียนมีความแตกต่างในแง่ของความสนใจ ความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน

ABSTRACT

Providing education in the form of On-Site, Online, and OnDemand learning through the Learning Institute for Everyone is an educational arrangement that meets the needs of 21st-century learners and promotes lifelong learning. This approach allows learners to develop their academic skills and apply them to their lives and communities, using appropriate technology for self-directed learning. The Bachelor of Arts program offers educational opportunities at the Educational Service Center of the Learning Institute for Everyone. Students can learn theory from subject teachers through online media in On-Site and Online classes, as well as according to their needs (OnDemand). Practical learning is facilitated by full-time professors and advisors in On-Site and Online classes, which include subject activities, practical projects, and field experiences. This educational management approach encourages

¹Corresponding author: wichenw@life.ac.th

*อาจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชีวิตและประกอบการชุมชน คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

*Lecturer, Bachelor of Arts Program in Community Entrepreneurship and Life Development, Learning Institute For Everyone

participation and the development of learning media for subject teachers. It also involves utilizing teachers' media to enhance the learning process. The goal is to help students learn and understand the core content of various subjects, leveraging each student's strengths and potential. Since students differ in their interests and learning needs, this flexible approach aims to benefit their personal and professional lives.

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา รูปแบบ On-Site Online และ OnDemand

Keywords: Educational management, On-Site, Online, OnDemand

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่เรียนรู้ต่อเนื่องในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก และการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ชีวิตและการทำงาน การจัดการศึกษามีความสำคัญที่มุ่งจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจ ในเนื้อหาสาระสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน เพราะผู้เรียนมีความแตกต่างในแง่ของความสนใจ ความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อชีวิตและการทำงาน ทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ คือ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการตัดสินใจ การแสดงผลการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน สำหรับอาจารย์ที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อาจารย์จะเป็นผู้ชี้แนะนักศึกษาให้สามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติจริงในชีวิตและการทำงานให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นที่อาจารย์ต้องทบทวนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนต่อไปได้

การทบทวนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจในหลักสูตรการจัดการศึกษาตลอดภาคการศึกษา ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ที่มีเนื้อหาเป็นของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนต้องกำหนดเป้าหมายชีวิต และนำเนื้อหาจากอาชีพ ประสบการณ์จัดทำโครงการ และเรียนรู้บนพื้นฐานโครงการของตนเอง ตลอดช่วงเวลาที่การศึกษา เพื่อให้ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองเป็นมืออาชีพในการทำกิจการงานต่าง ๆ ของตนเองได้สำเร็จ อาจารย์จำเป็นต้องมีการประเมินผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความรู้ความเข้าใจในรายวิชาระดับใด และต้องเพิ่มเติมความรู้อย่างครอบคลุมได้อย่างไร โดยคำนึงถึงความแตกต่างช่วงวัยของผู้เรียน การจดจำของผู้เรียน การจัดการศึกษาที่นอกเหนือจากส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้จริงแล้ว จะต้องมีการพัฒนาต่อยอดความรู้ พัฒนาชีวิตผู้เรียนให้สามารถสร้างความยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

แนวทางบริหารหลักสูตรหรือแนวทางจัดการเรียนการสอนมี 3 ประการ คือ ข้อ 1. เนื้อหา (content) เป็นของผู้เรียน นักศึกษาแต่ละคนต้องกำหนดเป้าหมายชีวิต และนำเนื้อหาจากอาชีพ/ประสบการณ์จัดทำโครงการ (Project) และเรียนรู้บนพื้นฐานโครงการของตน (Project based) ตลอดช่วงเวลาที่การศึกษา เพื่อให้ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการชุมชน ข้อ 2. กระบวนการ (processes) สถาบันเป็นผู้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา โดยกำหนดแนวทาง 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เปลี่ยนวิธีคิดหรือเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ 2) กระบวนการตัดสินใจเข้าสู่การประกอบการชุมชน 3) เรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี (Best practice) 4) ปฏิบัติจริง 5) สร้าง/สังเคราะห์ความรู้จากข้อมูลและประสบการณ์จากการปฏิบัติ และข้อ 3. การสอนงาน (coaching) เปลี่ยนจากการ “สอนหนังสือ” เป็น “สอนงาน” อาจารย์จะเป็นผู้ชี้แนะนักศึกษาให้สามารถนำโครงการของตนไปปฏิบัติได้จริงและเป็นผู้ประกอบการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ [14]

ความสำคัญของหลักสูตร คือ 1) มุ่งสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้ประกอบการที่มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ตนเองครอบครัว และชุมชน รวมทั้งสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี 2) เน้นการประกอบการที่ชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นบนพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทุนและภูมิปัญญาของตน ช่างให้เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมหรือการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศ และเป็นการประกอบการ ชุมชนที่ให้น้ำหนักกับการเชื่อมโยง การผลิตทั้งสามารถระดับ คือ ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำให้อยู่ในกระบวนการเดียวกันซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในหมู่เกษตรกร และประชาชนในชนบท 3) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) นโยบายประเทศไทย 4.0 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) และวิสัยทัศน์ของสถาบันที่เน้นการจัดการศึกษาเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน [14]

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ท้าทายที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนมุ่งพัฒนาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และระบบการเรียนของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ตามตารางการเรียนการสอน ประจำภาคการศึกษา ที่นักศึกษาเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับอาจารย์ประจำวิชา โดยการฟังบรรยายผ่านสื่อออนไลน์ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online และตามความต้องการของนักศึกษา (OnDemand) เรียนรู้ภาคปฏิบัติกับอาจารย์ประจำ/อาจารย์ที่ปรึกษา โดยพบกลุ่มในพื้นที่เรียนรู้ ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online ทำกิจกรรมวิชา ปฏิบัติโครงการ/ฝึกประสบการณ์ภาคสนาม รวมถึงคุณภาพการศึกษา ที่เชื่อมโยงระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการเรียนรู้ เพื่อปวงชน โดยสามารถติดตามผลการจัดการศึกษาได้จากงานบันทึกการเรียนการสอนของอาจารย์ทุกครั้ง

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

โลกแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาระดับโลกและในประเทศไทยมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ที่มุ่งพัฒนาขีดความสามารถการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีนโยบายพัฒนาโจทย์วิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้วยการขับเคลื่อนภายใต้การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาระบบนิเวศและสร้างทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้ตามจุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต [23] ที่จะมุ่งผลิตบัณฑิตที่เป็นคนดี ดำรงชีวิตภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีทักษะในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่และชุมชน มุ่งพัฒนาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินงานตามแนวทางวิสาหกิจเพื่อสังคม และมุ่งสร้างมาตรฐานการบริการวิชาการในระดับสากลเพื่อสร้างสรรค์สร้างคุณค่าและมูลค่าของผลผลิต ทรัพยากรธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์ (สินค้าและบริการ) ของบุคคล องค์กรหรือชุมชนและเครือข่าย

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่กำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มุ่งใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิต การบริการ สร้างความเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เป็นหนึ่งในเป้าหมายการปฏิรูปประเทศไทยสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ รวมถึงมิติการพัฒนา หมายความว่า 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตมุ่งพัฒนา

กำลังคนสมรรถนะสูง เพิ่มกำลังคนที่มีคุณภาพและสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาระบบนิเวศและสร้างทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้ [23]

การพัฒนาศักยภาพอาจารย์ประจำ/อาจารย์ที่ปรึกษาในพื้นที่ให้เกิดความรู้ความสามารถ ในการแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อชุมชน สังคม การเปลี่ยนแปลงชุมชนด้วยวิจัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของการประกอบการชุมชน ที่สามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ด้วยการทำสื่อดิจิทัล เทคโนโลยีกับการพัฒนาประเทศที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีวิสัยทัศน์ “เป็นผู้นำและผลักดันการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0” มีพันธกิจสำคัญประการหนึ่งคือ “ส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล ต่อยอดการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน” ส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการยุคดิจิทัล ตามหมวดหมู่ที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้ รวมถึงพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง เพิ่มกำลังคนที่มีคุณภาพและสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ ตามหมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงมุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต [23] เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มุ่งขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีให้เกิดการปรับตัว จึงจำเป็นที่พัฒนาการอุดมศึกษาที่เน้นการศึกษาเพื่อคนวัยทำงานให้สามารถจัดการความรู้ จัดการชีวิตและประกอบการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนายั่งยืน เน้นสร้างคนรุ่นใหม่ให้สามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างนวัตกรรมในการประกอบการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เปลี่ยนวิธีคิด การตัดสินใจ เรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติจริง สร้าง/ส่งเคราะห์ความรู้จากการปฏิบัติ ขับเคลื่อนโครงการสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชน

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ การเรียกใช้ข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์ผลที่ได้จากการประมวลผลข้อมูล การแสดงผลของข้อมูล การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการใช้ประโยชน์ของข้อมูลสารสนเทศสำหรับการศึกษา ค้นคว้าทางวิชาการ การบริหารจัดการ และนำไปสู่การตัดสินใจภายใต้ข้อมูลจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้กับผู้บริหารองค์กร หน่วยงาน อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา ผู้ประกอบการชุมชน รวมไปถึงผู้สนใจ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่า สู่การสร้างมูลค่าจากการใช้สารสนเทศ ที่มีประโยชน์และตอบสนองต่อการใช้งาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันหรือในยุคดิจิทัล

แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สนับสนุนการศึกษาทั้งในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเน้นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านการแสวงหาความรู้ การส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นเรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและ ผลผลิต เพื่อการบรรลุปรัชญา พันธกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์กรความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท โดยเฉพาะห้องสมุด ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และผลกระทบต่อผู้บริหาร บรรณารักษ์ และผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการและการปฏิบัติในวิชาชีพ โดยมี การพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมเป็นห้องสมุดดิจิทัลหรือห้องสมุดมีชีวิต ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 ห้องสมุดดิจิทัลหรือห้องสมุดมีชีวิตรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมจนเป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะในด้านการสร้างนิสัยรักการอ่าน นักอ่าน นักคิด นักปฏิบัติ การจุดประกายความคิด แรงบันดาลใจและ สร้างความตื่นตัวเรื่องห้องสมุดดิจิทัลหรือห้องสมุดมีชีวิต การเป็นแหล่งศึกษาดูงาน สอนงาน ฝึกงาน และประเด็น การวิจัย ต้นแบบห้องสมุดดิจิทัลหรือห้องสมุดมีชีวิตและวิธีการสร้างสรรค์การเรียนรู้ การเป็นต้นแบบห้องสมุดดิจิทัล หรือห้องสมุดมีชีวิตรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดชีวิตของประชาชนและเป็นพลังขับเคลื่อนการร่วมสร้างสรรค์สังคมการเรียนรู้ องค์

ความรู้ห้องสมุดดิจิทัลหรือ ห้องสมุดมีชีวิตได้รับการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ พัฒนาเป็นมาตรฐาน ตัวชี้วัด และจัดทำ คู่มือถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลหรือห้องสมุดมีชีวิต รูปแบบอุทยานการเรียนรู้จะนำไปสู่การพัฒนา และการส่งเสริมให้มีห้องสมุดดิจิทัลหรือห้องสมุดมีชีวิตที่ได้ มาตรฐาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ห้องสมุดดิจิทัลหรือห้องสมุดมีชีวิต การสร้างและการขับเคลื่อนสังคมไทยให้เป็นสังคมการอ่านและการเรียนรู้อย่างแท้จริง และเป็นกลไกสนับสนุนวาระแห่งชาติเรื่องการอ่านให้เข้มแข็ง การสร้างสังคมการอ่าน การเรียนรู้ และการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และจิต สาธารณะเพิ่มขึ้น คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ แลพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ ผู้สูงวัยได้รับบริการการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น เปิด โอกาสให้ผู้สูงวัยได้รับการส่งเสริมให้ทำงานและถ่ายทอดความรู้/ประสบการณ์เพิ่มขึ้น การจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพิ่มขึ้น แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ โดยมีระบบและกลไกในการวัดและประเมินผล [21] แนวทางในการพัฒนา คือ การส่งเสริม อาจารย์ประจำวิชา ผลิตรายวิชา เอกสารความรู้ ให้มีคุณภาพ และผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดย สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ตลอดเวลาอย่างไม่มีขีดจำกัด ที่สอดคล้องกับการ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพ ชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิด สร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม” [22]

การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล เป็นระบบการคัดสรร พัฒนา เผยแพร่ ใช้ และประเมินคุณภาพสื่อและเทคโนโลยีทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อตอบสนองเป้าหมายการยกระดับคุณภาพการ เรียนและการสอน และเป็นศูนย์รวมผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกที่ ทุกเวลา ด้วยกลไกชุมชนการ เรียนรู้ออนไลน์ โดยมีเป้าหมายรวม เพื่อพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ ในการปรับเปลี่ยนระบบ การศึกษา สร้างคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการใน โลก ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายจำเพาะ ดังนี้ เพื่อพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตามแผนยุทธศาสตร์ ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายจำเพาะ ดังนี้ (1) เพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ และจะมีการสร้างขึ้นต่อไป ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ให้สามารถใช้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ทั้งเป็นที่ รวบรวมข้อมูลสื่อการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว (2) เป็นกลไกในการรวบรวม คัดกรอง พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ให้อยู่ ในรูปแบบ ที่สามารถใช้อย่างกว้างขวาง และทั่วถึง ตลอดจนมีกลไกในการเข้าถึงและคัดเลือกสิ่งที่ต้องการได้ โดยง่าย (3) เป็นเวทีที่มีการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน นำไปสู่การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาเรียนซึ่งจะลด ความเหลื่อมล้ำ และนำแหล่งข้อมูลสื่อการเรียนรู้ใหม่เข้ามาได้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ตลอดจนเป็นเวทีที่มีการให้ บริการเพื่อการเรียนรู้ (service) ต่าง ๆ (4) เพื่อเร่งรัดแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างเสริมคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบ

การศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล หรือผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความจำเป็นพิเศษอันเป็นการสร้างพลังให้กับผู้เรียน ครู และโรงเรียน (5) เพื่อพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถปรับบทบาทให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator) โดยเน้นให้ผู้เรียนมีวิวิธการเรียนรู้ในโลกแห่งความรู้อันมากมายมหาศาลให้เท่าทันกับ ความเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 [19]

ทฤษฎีการจัดการศึกษา

ทฤษฎีการจัดการศึกษา (Educational Management Theory) คือ แนวคิดหรือกรอบการทำงานที่ใช้ในการจัดการการศึกษา โดยมุ่งหวังการบรรลุวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรในการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการบริหารโรงเรียน การพัฒนาครูและบุคลากร การพัฒนาหลักสูตรและการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ทฤษฎีการจัดการศึกษานั้นมีหลากหลายแนวทาง ผันแปรและพัฒนาไปตามช่วงเวลาของยุคสมัย การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงต้องอาศัยการบูรณาการแนวทางและทฤษฎีจากหลากหลายสาขาวิชา ทั้งทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ ระบบ สังคมการเรียนรู้ การประกันคุณภาพ การนวัตกรรม และการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อให้สถาบันดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่เคลื่อนไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว การนำทฤษฎีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้จะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและการเตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับสถานการณ์การทำงานในอนาคต

การเรียนการสอนแบบ On-Site

การเรียนการสอนแบบ On-Site (หรือการเรียนการสอนในสถานที่) หมายถึงการเรียนที่จัดขึ้นในห้องเรียนหรือสถานที่ที่การศึกษาภายในวิทยาเขตหรือสถานศึกษา โดยมีการเรียนรู้ที่มีการติดต่อโดยตรงระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ นักศึกษาที่เข้าร่วมการเรียนการสอนจะได้รับการอบรมความรู้ในสถานที่จริงภายใต้การควบคุมของอาจารย์ โดยการบรรยาย การอภิปรายในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง นักศึกษาและบุคลากรจะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาแห่งนั้น

การเรียนการสอนแบบ On-Site มีจุดแข็งคือ การเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างนักศึกษาและอาจารย์, การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจารย์สามารถสังเกตพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษาได้โดยตรง และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนตามความต้องการของนักศึกษาได้ทันที, การพัฒนาทักษะทางการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน และการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาที่ครบวงจร เช่น ห้องสมุด สื่อการสอน และการสนับสนุนจากอาจารย์โดยตรง ส่วนจุดอ่อนของการเรียนการสอนแบบ On-Site คือ ความจำกัดในด้านความยืดหยุ่น จากในแง่ของเวลาและสถานที่ของสถาบันการศึกษา, ค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่สูง สำหรับทั้งนักเรียนและสถาบันการศึกษา, ข้อจำกัดในการรองรับนักศึกษาในจำนวนมาก และการติดขัดจากการขาดความหลากหลายในการเรียนรู้ ฉะนั้นแล้วการพิจารณาและเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ On-Site ควรคำนึงถึงบริบทของสถาบันและความต้องการของนักศึกษาเป็นหลัก

การเรียนการสอนแบบ OnDemand

การเรียนการสอนแบบ OnDemand หมายถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาเข้าถึงเนื้อหาหรือหลักสูตรได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านทางแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยไม่ถูกตีกรอบตามกำหนดเวลาเรียนแบบการเรียนการสอนแบบ On-Site ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในเวลาที่เหมาะสมตามความต้องการของตัวเอง แนวทางการเรียนการสอนแบบนี้มักใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นวิดีโอ เอกสาร หรือแบบทดสอบที่สามารถเข้าถึงได้ทันทีผ่านทางแพลตฟอร์มดิจิทัลบนระบบสารสนเทศอินเทอร์เน็ต

การเรียนการสอนแบบ OnDemand มีจุดแข็ง คือ มีความยืดหยุ่นต่อตัวผู้เรียนสูง ให้อิสระการเข้าถึงเนื้อหาการเรียนได้ตลอดเวลาและตามสถานที่ที่ต้องการ การเรียนรู้ที่เป็นส่วนตัว ให้นักศึกษาสามารถเลือกหัวข้อเรียนได้ตามความสนใจของตนเอง สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างรวดเร็วโดยไม่จำเป็นต้องรอเวลาเรียนในห้องเรียน และสามารถลดต้นทุนและเวลาในการเดินทางได้ ในทางเดียวกัน การเรียนการสอนแบบ OnDemand มีจุดอ่อน คือ การขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นักศึกษาขาดแรงจูงใจและผู้สอนควบคุมการเรียนรู้ได้ยาก ข้อจำกัดในเนื้อหาบางประการที่ไม่อาจสอนบนแพลตฟอร์มได้หรือเนื้อหาหลักสูตรนั้นยาก จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาชี้แนะโดยตรง และการพึ่งพาเทคโนโลยีอาจจำกัดการเข้าถึงสำหรับนักศึกษาบางกลุ่ม ดังนั้นหากต้องการให้การเรียนการสอนแบบ OnDemand ประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นที่สถาบันการศึกษาจะต้องสนับสนุนด้านการสร้างแรงจูงใจและการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพต่อตัวนักศึกษา

บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทรัพยากรการศึกษา และแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการสอน การวิจัยในหัวข้อการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของประเด็นที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนการสอน หรือแม้กระทั่งการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา หนึ่งในประเด็นที่สำคัญที่สุดในยุคนี้คือการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา Allen and Seaman [6] ได้กล่าวถึงการเติบโตของการเรียนการสอนออนไลน์ โดยชี้ให้เห็นว่าการเรียนออนไลน์ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญของระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั่วโลก ในขณะเดียวกัน Garrison, Anderson and Archer [3] พบว่าการเรียนออนไลน์ไม่เพียงช่วยเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพูดถึงการออกแบบหลักสูตร Biggs [7] เน้นถึงความสำคัญของการออกแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมแบบ Active Learning ที่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น การถามตอบคำถามหรือการทำแบบฝึกหัด Wiggins and McTighe [18] ได้นำเสนอแนวคิด “Backward Design” ซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้นั้นไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ Backward Design ช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนมีโครงสร้างที่ชัดเจนและมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่สำคัญ นอกจากนี้ ยังช่วยให้การประเมินผลมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเป้าหมายการเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาไม่เพียงแค่จดจำเนื้อหา แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญในการออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของทั้งนักศึกษาและสังคมในปัจจุบัน

ในส่วนของการประเมินผลการเรียนการสอน Harvey and Green [12] ได้แสดงให้เห็นว่าการกำหนดมาตรฐานคุณภาพในการศึกษาเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย โดยขึ้นอยู่กับทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนรู้ Boud and Falchikov [9] ชี้ให้เห็นว่าการประเมินที่ดีควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการเรียนรู้ระยะยาว และการสร้างทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาเพื่อให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคตเป็นอีกประเด็นที่สำคัญ Blimling [8] กล่าวถึงโปรแกรมและวิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะของนักศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการในยุคปัจจุบัน Kuh and Schneider [4] ให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้นักศึกษาได้อยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสมต่อการเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ

Graham [11] นำเสนอแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นการรวมการเรียนการสอนแบบในห้องเรียนเข้ากับการเรียนออนไลน์ แนวทางนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้และยังเป็นที่คาดหวังว่าจะกลายเป็นรูปแบบสำคัญในอนาคตของการศึกษา

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร

จากพลวัตการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดทำกระบวนการสอนมากขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในแบบที่ควรจะเป็นในยุคปัจจุบันจึงควรคำนึงถึงการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและรองรับความหลากหลายของผู้เรียน การเรียนรู้แบบผสม (Blending Learning) ซึ่งเป็นการผสมผสานการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Site และ OnDemand เข้าด้วยกัน เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนที่หลากหลาย ดังนี้

1. Hybrid Learning (การเรียนรู้แบบผสมผสาน): การใช้ทั้งการเรียนในห้องเรียนและการเรียนออนไลน์ควบคู่กัน เช่น การเรียนในห้องเรียนจะเน้นการบรรยายหรือกิจกรรมที่ต้องใช้การโต้ตอบ ในขณะที่การเรียนออนไลน์จะใช้สำหรับการเรียนรู้เนื้อหาหรือทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม
2. Flipped Classroom (ห้องเรียนแบบพลิกโลก): นักเรียนจะศึกษาหัวข้อบางอย่างออนไลน์ก่อนที่จะเข้ามาเรียนในห้องเรียนเพื่อใช้เวลาในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการทำกิจกรรม การอภิปราย หรือการแก้ปัญหา
3. การใช้เทคโนโลยีเสริม: ใช้ระบบ LMS (Learning Management System) ที่ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาที่เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา พร้อมทั้งสามารถสื่อสารกับผู้สอนผ่านทางออนไลน์ หรือใช้เครื่องมือในการติดตามผลการเรียน

กระบวนการในการจัดการศึกษารูปแบบ On-Site Online และ OnDemand

ระบบการเรียนของหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตได้เปิดดำเนินการจัดการศึกษา ณ ศูนย์บริการการศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ซึ่งให้นักศึกษาเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับอาจารย์ประจำวิชา โดยการฟังบรรยายผ่านสื่อออนไลน์ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online และตามความต้องการของนักศึกษา (OnDemand) และเรียนรู้ภาคปฏิบัติกับอาจารย์ประจำ ศบศ./อาจารย์ที่ปรึกษา โดยพบกลุ่มในพื้นที่เรียนรู้ ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online เพื่อทำกิจกรรมวิชา ปฏิบัติโครงการ/ฝึกประสบการณ์ภาคสนาม

การเรียนแบบ On-Site คณะศิลปศาสตร์ จัดทำตารางการเรียนการสอน ภาคการศึกษาที่ 2/2566 ของ 5 รุ่นปี คือ รุ่นปี 2/2564 รุ่นปี 1/2565 รุ่นปี 2/2565 รุ่นปี 1/2566 และรุ่นปี 2/2566 โดยกำหนดกรอบกระบวนการเรียนรู้ของรายวิชา หัวข้อเนื้อหา และกิจกรรมสำคัญ ที่ใช้ตารางเรียนเดียวกันทั่วทั้ง ศบศ./ศบศ.เครือข่าย อาจารย์ประจำวิชา มาจากส่วนกลาง ที่บรรยายทฤษฎีของรายวิชาเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนในพื้นที่ ศบศ./ศบศ.เครือข่าย มีอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปตาม มคอ.3

การเรียนแบบ Online กรณีอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่ ศบศ./ศบศ.เครือข่าย ประสงค์จัดกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online ให้เป็นไปตามบริบท และเอื้ออำนวยความสะดวกการเรียนให้กับนักศึกษา ได้สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนอย่างเท่าเทียมกัน หรือเป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันของอาจารย์กับนักศึกษา

ภาพที่ 1 ระบบการเรียนของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่าระบบการเรียนของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีกับอาจารย์ประจำวิชา โดยฟังการบรรยายในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online และตามความต้องการผ่าน ระบบ OnDemand และภาคปฏิบัติพบอาจารย์และพบกลุ่มเรียนรู้ในพื้นที่เรียนรู้ แบบ On-Site และ Online เพื่อทำกิจกรรมวิชา ปฏิบัติโครงการ และฝึกประสบการณ์ภาคสนาม

การเรียนผ่านระบบ OnDemand ภาคการศึกษาที่ 2/2566 การดำเนินกิจกรรมจัดทำสื่อความรู้ในรูปแบบ OnDemand ภาคการศึกษาที่ 2/2566 ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2566 เป็นต้นมา โดยมีอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวิชา และอาจารย์ประจำวิชา ภาคการศึกษาที่ 2/2566 ที่ต้องดำเนินการบันทึกเทปวิดีโอรวม 57 ท่าน ในรายวิชาทั้ง 19 รายวิชา ใช้สำหรับให้ความรู้รายวิชาแก่นักศึกษาทั้ง 5 รุ่นปี คือ รุ่นปี 2/2564 รุ่นปี 1/2565 รุ่นปี 2/2565 รุ่นปี 1/2566 และรุ่นปี 2/2566 ผ่านระบบ OnDemand ภาคการศึกษาที่ 2/2566 โดยเริ่มให้บริการในวันเสาร์ที่ 20 มกราคม 2566 ตามปฏิทินการศึกษา ภาคการศึกษาที่ 2/2566 “การเรียนรู้แบบนี้ (OnDemand) ให้เป็นไปตามความต้องการของนักศึกษา เรียนที่ไหน เวลาใดก็ได้”

นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเข้าเรียนรายวิชา ในระบบ OnDemand โดยนักศึกษาลงทะเบียนทุกครั้งที่จะเข้าเรียนในระบบ ให้ทำการกรอกตามหัวข้อ ดังนี้ 1) รุ่นปีการศึกษา 2) ชื่อ-สกุล 3) ศูนย์บริการการศึกษาหรือ ศบศ.ของท่านคือที่ใด 4) ศบศ. เครือข่าย สรพ.ของท่านคือที่ใด 5) เข้าเรียนวิชา และ 6) วัน/เดือน/ปี/ ที่เข้าเรียน และทำการกดส่ง เพียงเท่านี้นักศึกษาก็สามารถเข้าใช้งานในระบบได้ และสามารถเป็นคะแนนเก็บในรายวิชานั้น ๆ ได้ต่อไป และทำการการประเมินผลการเข้าเรียนรายวิชาในระบบ OnDemand โดยภายหลังที่นักศึกษาเข้าเรียนรายวิชาในระบบแล้ว ให้ทำการกรอกข้อมูลในระบบ ที่มีหัวข้อ ดังนี้ 1) วิชาที่เข้าเรียน 2) ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาการเรียนรายวิชานี้ 3) เมื่อเข้าเรียนแล้วมีความเข้าใจเนื้อหาและกระบวนการเรียน 4) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาศักยภาพตนเองได้ และ 5) ความพึงพอใจต่อการเข้าเรียนรายวิชา จากนั้นทำการกดส่ง เพียงเท่านี้นักศึกษา ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมปรับปรุงและพัฒนา ระบบ OnDemand ให้มีคุณภาพที่ตรงต่อการใช้งานและตามความต้องการของนักศึกษาต่อไป

นอกเหนือจากการเรียนผ่านระบบ OnDemand ภายในระบบได้มีการเผยแพร่ให้บริการทรัพยากรการเรียน ศ.บ.63 เป็นการรวบรวมตำรา หนังสือ เอกสารต่าง ๆ โดยจัดตามหมวดหมู่ของรายวิชาเรียนในหลักสูตรศิลปศาสบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชีวิตและประกอบการชุมชน คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ที่นักศึกษาสามารถอ่านประกอบ และนำไปอ้างอิงในการเขียนโครงการประกอบการชุมชนของตนเองได้ และเอกสารความรู้-สื่อ-OnDemand เป็นการรวบรวมเอกสารความรู้ power point วิดีทัศน์ ภาพประกอบ และสื่ออื่น ๆ ตามรายวิชาเรียน ที่มีในตารางการเรียนการสอนของภาคการศึกษา เป็นไปตามหลักสูตรศิลปศาสบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชีวิตและประกอบการชุมชน

คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ได้กำหนดไว้ นักศึกษาสามารถอ่านประกอบ และนำไปอ้างอิงในการเขียน
โครงการงานประกอบการชุมชนของตนเองได้

ภาพที่ 2 สื่อเสริมการเรียนรู้ในระบบ OnDemand

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเสริมให้กับนักศึกษาผ่านระบบ OnDemand ยังได้มีการรวบรวมและให้บริการสื่อเสริมการเรียนรู้ ที่เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาตลอดหลักสูตร มีเอกสารความรู้ที่นอกเหนือจากทรัพยากรการเรียนรู้หลัก และระบบห้องสมุดออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา

ผลการดำเนินงานการเรียนผ่านระบบ OnDemand ภาคการศึกษาที่ 2/2566 (คู่มือการเข้าสู่ระบบ OnDemand ภาคการศึกษาที่ 2/2566)

1. มีสื่อเผยแพร่และให้บริการผ่านระบบ OnDemand ภาคการศึกษาที่ 2/2566
2. มีคู่มือการเข้าสู่ระบบ OnDemand ที่ประกอบด้วย 1) เข้าสู่ระบบ OnDemand โดยสแกนคิวอาร์โค้ด 2) ลงทะเบียนเข้าเรียนรายวิชาในระบบ OnDemand 3) ให้นักศึกษาคlickเลือกกลุ่มปีที่กำลังเรียนอยู่ 4) clickเลือกหัวข้อบรรยายที่ต้องการเรียนรู้ ตามรายวิชาเรียน 5) ประเมินผลการเข้าเรียนรายวิชาในระบบ OnDemand 6) ศึกษาเพิ่มเติม “ทรัพยากรการเรียนรู้ ศศ.บ.63” 7) ศึกษาเพิ่มเติม “เอกสารความรู้-สื่อ-OnDemand” 8) สำหรับนักศึกษาที่เข้าสู่ระบบ OnDemand ผ่านบนมือถือ เมื่อรับฟังการบรรยาย หรือสื่ออื่นประกอบ ให้ปรับมือถือในลักษณะเป็นแนวนอน เพื่อการรับฟังบรรยายที่ชัดเจนขึ้น
3. มีการให้ลงทะเบียนการเข้าสู่ระบบ OnDemand และประเมินผลการใช้ระบบ
4. มีการจัดเก็บสถิติการเข้าใช้บริการระบบ OnDemand
5. มีการตรวจสอบความพร้อมของระบบ OnDemand ทุกสัปดาห์ พร้อมปรับปรุง/แก้ไขข้อบกพร่อง ให้พร้อมใช้งานได้อย่างมีคุณภาพ

คลิกที่นี่... เพื่อลงทะเบียนเข้าเรียนรายวิชา ในระบบ OnDemand

ให้นักศึกษาเลือกรุ่นปีที่กำลังเรียนอยู่

การเรียนรู้ในระบบ OnDemand นักศึกษาสามารถค้นคว้าเอกสารความรู้เพิ่มเติมได้ ใน “ทรัพยากรการเรียนรู้ ศศ.บ.63” “เอกสารความรู้-สื่อ-OnDemand” และ “Hlibrary”

ภาพที่ 3 การเรียนรู้ด้วยตนเองในระบบ OnDemand

จากภาพที่ 3 อธิบายได้ว่า เมื่อนักศึกษาแต่ละรุ่นปีลงทะเบียนเข้าเรียนในระบบระบบ OnDemand สามารถเข้าสู่เนื้อหาในแต่วิชาเรียน เพื่อรับฟังการบรรยายทฤษฎีของรายวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นการทบทวนการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนได้

การบันทึกการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบชั้นเรียน

เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้มีคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา จึงขอให้อาจารย์ประจำ ศบศ./อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้รับผิดชอบกลุ่มเรียน/วิชา ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนของรายวิชาตามตารางการเรียนการสอนที่กำหนด และบันทึกการจัดกระบวนการเรียนรู้รายวิชา และกิจกรรมอื่นตามที่กำหนดในแบบบันทึกการจัดกระบวนการเรียนรู้

สรุป

บทความ “การจัดการศึกษาในรูปแบบ On-Site Online และ OnDemand ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน” มีวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้การประยุกต์ใช้ในชีวิตและประกอบการชุมชนของตนเองได้ ที่เป็นไปตามระบบการเรียนของหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตได้เปิดดำเนินการจัดการศึกษา ณ ศูนย์บริการการศึกษาสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ซึ่งให้นักศึกษาเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับอาจารย์ประจำวิชา โดยการฟังบรรยายผ่านสื่อออนไลน์ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online และตามความต้องการของนักศึกษา (OnDemand) และเรียนรู้ภาคปฏิบัติกับอาจารย์ประจำ ศบศ./อาจารย์ที่ปรึกษา โดยพบกลุ่มในพื้นที่เรียนรู้ ในชั้นเรียนแบบ On-Site และ Online เพื่อทำกิจกรรมวิชา ปฏิบัติโครงการ/ฝึกประสบการณ์ภาคสนาม การจัดการศึกษาที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของอาจารย์ประจำวิชา รวมถึงการใช้ประโยชน์จากสื่อของอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ มีการติดตามและบันทึกการสอนเพื่อใช้เป็น

ฐานข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองของนักศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งในรูปแบบ On-Site Online และ OnDemand

เอกสารอ้างอิง

1. Arbaugh JB. Does the community of inquiry model predict outcomes in online MBA courses? *International Journal of Management Education*. 2005; 5(2): 1-12.
2. Felder RM, Brent R. Understanding student differences. *Journal of Engineering Education*. 2005; 94(1): 57-72.
3. Garrison DR, Anderson T, Archer W. Critical thinking, cognitive presence, and computer conferencing in distance education. *American Journal of Distance Education*. 2001; 15(1): 7-23.
4. Kuh GD, Schneider CG. Guiding Principles for Creating a Positive Campus Environment for All Students. *The Journal of College and Character*. 2008; 9(4): 1-8.
5. Siemens G. Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2005; 2(1): 3-10.
6. Allen IE, Seaman J. Digital Learning Compass: Distance Education Enrollment Report 2017. [n.p.]: Babson Survey Research Group; 2017.
7. Biggs J. Teaching for Quality Learning at University (2nd ed.). Society for Research into Higher Education & Open University Press; 2003.
8. Blimling GS. Enhancing student learning and development through college and university programs. In M. L. Upcraft, J. N. Gardner, & B. O. Barefoot (Eds.). *The Handbook of College and University Student Development*. (pp. 121-144). New Jersey: Jossey-Bass; 2010.
9. Boud D, Falchikov N. Rethinking Assessment in Higher Education: Learning for the Longer Term. London: Routledge; 2007.
10. Christensen CM, Horn MB, Staker H. Blended: Using disruptive innovation to improve schools. New Jersey: Jossey-Bass; 2013.
11. Graham CR. Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions. In C. J. Bonk & C. R. Graham (Eds.). *The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs* Pfeiffer Publishing; 2006. pp. 3-21.
12. Harvey L, Green D. Defining quality. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 1993; 18(1): 9-34.
13. Kozma RB. The role of technology in educational transformation. *Educational Technology Research and Development* 2015; 63(2): 115-130.
14. Kurukarnkaset S. Student Handbook for the Bachelor of Arts Program, Community Entrepreneurship and Life Development (Revised Curriculum 2020). [n.p.]: 2020.
15. Moore MG. *Handbook of Distance Education*. 3rd ed. London: Routledge; 2013.
16. Muller J. The demand for online learning and the future of education. In *New Approaches to Teaching and Learning* Routledge; 2020. pp. 37-55.

17. Palloff RM, Pratt K. Lessons from the Virtual Classroom: The Realities of Online Teaching. London: Jossey-Bass; 2011.
18. Wiggins G, McTighe J. Understanding by Design. London: Pearson; 2005.
19. Independent Commission for Educational Reform. National Education Reform Plan. [n.p.]: Office of Education Council, Independent Commission for Educational Reform; 2017.
20. Learning Institute For Everyone. Bachelor of Arts Program, Faculty of Liberal Arts, Samut Songkhram. [n.p.].
21. Office of the Education Council. National Education Plan 2017-2036. Bangkok: Prik-wan Graphic; 2017.
22. Office of the National Economic and Social Development Committee. The 12th National Economic and Social Development Plan 2017-2021. Bangkok: The Prime Minister's Office; 2017.
23. Office of the National Economic and Social Development Council. Documents for the 13th National Economic and Social Development Plan 2023-2027. [n.p.]: 2023.